

Rynek finansowy w Polsce

Rynek finansowy jest miejscem, na którym są zawierane transakcje kupna i sprzedaży różnych form kapitału pieniężnego, na różne terminy w oparciu o instrumenty finansowe.

Uczestnikami rynku finansowego są z jednej strony podmioty potrzebujące kapitału, kreujące popyt, natomiast z drugiej strony – podmioty dysponujące nadwyżkami finansowymi, kreujące podaż kapitału. Dzięki temu zwiększa się efektywność wykorzystania zasobów w gospodarce. Inwestorzy mają możliwość osiągania korzyści z posiadanych oszczędności i ograniczania ryzyka poprzez dywersyfikację portfela aktywów. Na współczesnym rynku finansowym istnieje wiele instrumentów finansowych, co pozwala przedsiębiorstwom na zbudowanie optymalnej struktury finansowania a inwestorom lokować wolne środki przy dowolnym poziomie ryzyka.

Rynek finansowy spełnia następujące funkcje:

- Mobilizacja kapitału – następuje transformacja oszczędności w inwestycje. Podejmujący decyzję o rezygnacji z bieżącej konsumpcji na rzecz inwestycji mają szansę na zysk stanowiący nagrodę za obecne wyrzeczenia i podjęcie ryzyka.
- Alokacja kapitału – przepływ środków finansowych następuje tam, gdzie mogą być najbardziej potrzebne. Zyskują na tym te sektory gospodarki lub podmioty, które zapewniają najbardziej efektywne wykorzystanie kapitału.
- Obrót pieniężny – instytucje rynku finansowego i instrumenty finansowe umożliwiają szybki, bezpieczny, sprawny i tani przepływ kapitału pomiędzy różnymi miejscami.
- Wycena kapitału i ryzyka – inwestycje finansowe wiążą się z ryzykiem, które wynika z niepewności efektów inwestycji. Efektywny rynek finansowy, na którym istnieje wiele możliwości inwestycyjnych pozwala na obiektywną ocenę efektów inwestycji i związanego z nią ryzyka.
- Barometr koniunktury – sytuacja na rynku finansowym jest pochodną ogólnej sytuacji w gospodarce i finansach publicznych. Może też dawać sygnały wyprzedzające o zmianach koniunktury.

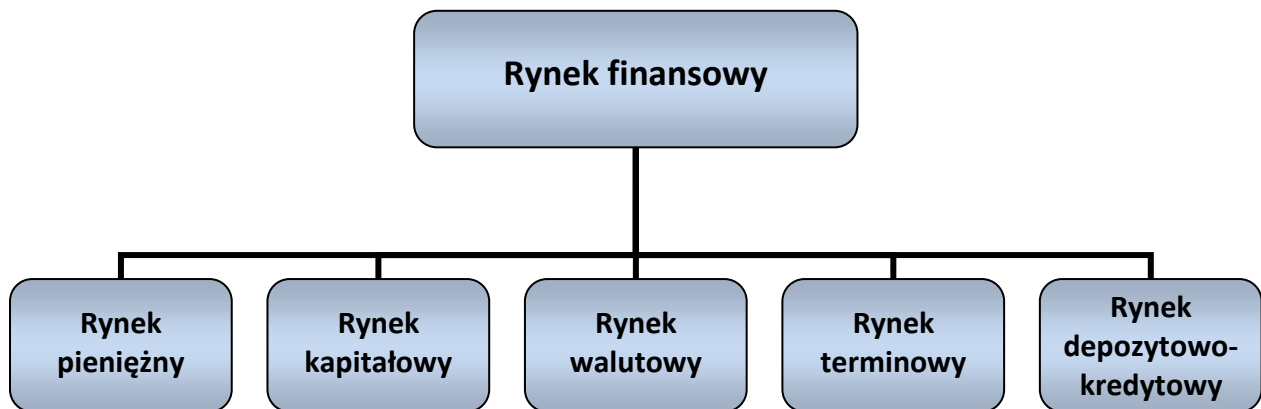
Instrumenty rynku finansowego

Instrument finansowy jest umową, która reguluje wzajemne relacje finansowe pomiędzy stronami, w jakich one pozostają od chwili zawarcia tej umowy. Do instrumentów finansowych zalicza się:

- papiery wartościowe,
- jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych otwartych,
- instrumenty rynku pieniężnego,
- instrumenty pochodne,
- kontrakty na różnicę.

Segmenty rynku finansowego

Współczesny rynek finansowy składa się z następujących segmentów: rynek pieniężny, rynek kapitałowy, rynek walutowy, rynek terminowy i rynek depozytowo-kredytowy. Każdy z tych segmentów odgrywa inną rolę w zaspokajaniu potrzeb uczestników rynku finansowego.

Rynek pieniężny

Rynek pieniężny jest miejscem, gdzie są przeprowadzane transakcje, rozliczane w formie gotówkowej lub bezgotówkowej o okresie zapadalności nie dłuższym niż jeden rok. Do instrumentów rynku pieniężnego zalicza się: bony skarbowe, bony pieniężne, krótkoterminowe papiery dłużne, certyfikaty depozytowe, operacje otwartego rynku, lokaty międzybankowe, swapy walutowe, pożyczki i depozyty na rynku międzybankowym.

Uczestnikami polskiego rynku pieniężnego są: Narodowy Bank Polski, banki komercyjne, Skarb Państwa jako emitent bonów skarbowych, przedsiębiorstwa emitujące krótkoterminowe papiery dłużne, inwestorzy instytucjonalni, w tym fundusze i ubezpieczyciele oraz inwestorzy indywidualni.

Rynek kapitałowy

Rynek kapitałowy jest segmentem rynku finansowego, na którym są zawierane transakcje instrumentami o okresie zapadalności dłuższym niż jeden rok. Zaspokaja on potrzeby kapitałowe przedsiębiorstw w średnim i długim terminie. Ze względu na jego globalny zasięg i rozbudowaną strukturę pozwala zmobilizować duży kapitał. Dla inwestorów stanowi atrakcyjne miejsce dla lokowania kapitału w papiery wartościowe o różnym poziomie ryzyka.

Podstawową formą rynku kapitałowego jest rynek papierów wartościowych, które mogą mieć charakter:

- udziałowy (akcje, prawa do akcji, prawa poboru, warranty subskrypcyjne, kwity depozytowe i certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych zamkniętych);
- dłużny (obligacje i listy zastawne).

Wg kryterium miejsca obrotów rynek kapitałowy dzieli się na:

- rynek publiczny – propozycja nabycia instrumentów finansowych jest kierowana do co najmniej 150 osób lub do nieoznaczonych adresatów, w dowolnej formie i w dowolny sposób;
- rynek niepubliczny – propozycja nabycia instrumentów finansowych jest kierowana do imiennie wskazanych osób w liczbie mniejszej niż 150.

Głównymi zaletami rynku publicznego w stosunku do niepublicznego jest przejrzystość, płynność, duży zasięg i możliwość zmobilizowania dużego kapitału.

Wg kryterium miejsca emisji i sprzedaży rynek kapitałowy dzieli się na:

- rynek pierwotny – z propozycją nabycia instrumentów finansowych występuje emitent lub subemitent usługowy; kapitał pozyskany w wyniku emisji powiększa kapitały własne emitenta;
- rynek wtórny - z propozycją nabycia instrumentów finansowych występuje ich właściciel, np. Skarb Państwa dokonujący prywatyzacji, pomiot dominujący zmniejszający swój udział w spółce zależnej, inwestorzy dokonujący transakcji sprzedaży posiadanych akcji. Zorganizowany rynek wtórny prowadzi Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie oraz spółka BondSpot.

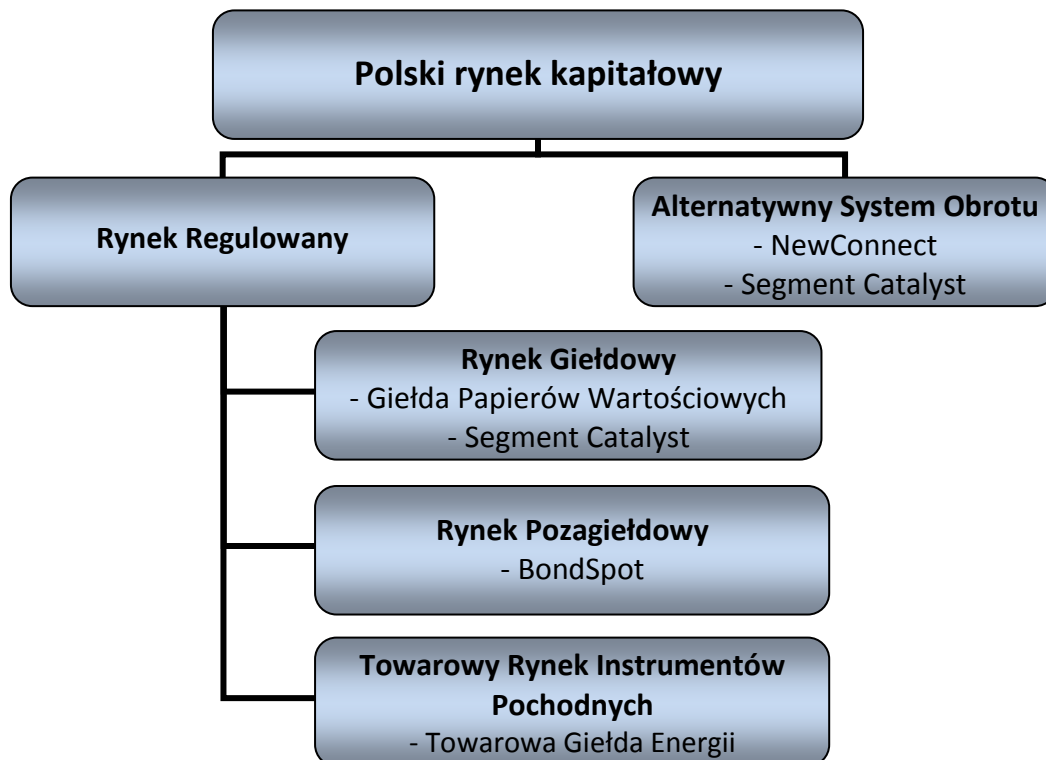
Wg kryterium sfery obrotu zorganizowany rynek kapitałowy dzieli się na:

- rynek regulowany - system obrotu instrumentami finansowymi dopuszczonymi do tego obrotu, działający w sposób stały zapewniający wszystkim uczestnikom powszechny i równy dostęp do informacji rynkowej w tym samym czasie przy kojarzeniu ofert nabycia i zbycia instrumentów finansowych, oraz jednakowe warunki nabywania i zbywania tych instrumentów, zorganizowany i podlegający nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego i dzieli się na:
 - rynek giełdowy (Rynek Główny Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie oraz jeden segment detaliczny Catalyst),
 - rynek pozagiełdowy (BondSpot);
- alternatywny system obrotu – funkcjonujący poza rynkiem regulowanym wielostronny system kojarzenia ofert nabycia i zbycia instrumentów finansowych zgodnie z określonymi przez organizatora obrotu zasadami:
 - NewConnect prowadzony przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie;
 - segment Catalyst prowadzony przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie,
 - segment Catalyst prowadzony przez BondSpot.

Uczestnikami rynku kapitałowego są:

- Narodowy Bank Polski;

- Podmioty finansowe;
 - banki komercyjne,
 - fundusze inwestycyjne i emerytalne,
 - towarzystwa ubezpieczeniowe,
 - zarządzający aktywami;
- podmioty organizujące lub pośredniczące w obrocie instrumentami finansowymi:
 - Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie i BondSpot,
 - domy maklerskie i biura maklerskie,
 - animatorzy rynku,
 - doradcy inwestycyjni i maklerzy;
- inwestorzy indywidualni i instytucjonalni;
- Komisja Nadzoru Finansowego, jako regulator;
- Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych.

Rynek walutowy

Rynek walutowy (*ang. forex*), to miejsce, gdzie przedmiotem transakcji są walutami. Transakcje odbywają się zazwyczaj na rynku pozagiełdowym tworzonym przez banki na całym świecie. W wyniku działania sił podaży i popytu ustalane są kursy poszczególnych walut – jednej wobec drugiej. Rynek ten dzieli się na kasowy, gdzie dostawa walut jest dokonywana natychmiast i na rynek terminowy, z wykorzystaniem walutowych instrumentów pochodnych.

Głównymi uczestnikami rynku walutowego są banki, instytucje zbiorowego inwestowania, banki centralne dokonujące interwencji lub inwestycji rezerw, przedsiębiorstwa dokonujące zakupu lub sprzedaży walut lub zabezpieczające się przed niekorzystnymi zmianami kursów walutowych a także osoby fizyczne.

W Polsce transakcje na walutowych instrumentach pochodnych (kontraktach terminowych i opcjach) można zawierać w bankach, Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A., Warszawskiej Giełdzie Towarowej. Ponadto możliwość uczestnictwa w globalnym rynku dają niektóre domy maklerskie a także internetowe platformy transakcyjne.

Rynek terminowy

Na rynku terminowym ma miejsce obrót instrumentami pochodnymi, tj. takimi, których ceny zależą cen aktywów podstawowych. Na polskim rynku finansowym najbardziej znanymi instrumentami pochodnymi są kontrakty terminowe i opcje na indeksy giełdowe, akcje, obligacje, waluty, stopy procentowe). Instrumenty pochodne, jakie funkcjonują w obrocie regulowanym to: kontrakty terminowe i opcje.

Rynek terminowy pozwala na zawieranie transakcji spekulacyjnych, zabezpieczających (hedgingowych) oraz arbitrażowych. Uczestnikami rynku terminowego są:

spekulanci liczący na korzystne z ich punktu widzenia zmiany cen aktywów lub innych miar, na jakich oparty jest dany instrument pochodny,

podmioty lub osoby fizyczne zabezpieczające się przed niekorzystnymi zmianami cen lub miar ekonomicznych (stopy procentowe, indeksy giełdowe),

arbitrażyści – zarabiający na różnicach wycen instrumentów finansowych na różnych runkach.

Rynek depozytowo-kredytowy

Rynek depozytowo-kredytowy to miejsce funkcjonowania instytucji finansowych, do których podstawowych zadań należy przyjmowanie depozytów oraz udzielanie kredytów i pożyczek. Tworzą je banki komercyjne, banki spółdzielcze, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowych także inne instytucje świadczące usługi w tym zakresie. Na rynku depozytowo- kredytowym zawierane są transakcje między bankami i ich klientami, obejmujące instrumenty o niższej płynności i wyższym ryzyku, niż na rynku pieniężnym i kapitałowym.